

Nuorten Suomi ry
Nuorten ääni maakunnissa
Maakunnallisten nuorten vaikuttajaryhmien toiminnan edistäjien verkosto

OHJEISTUS / SUOSITUS

NUORTEN ÄÄNTEN KUULEMINEN MAAKUNNISSA

Tausta

Nuorten äänen kuuleminen maakuntatasolla on tähän mennessä toteutunut hyvin eri tavoin eri maakunnissa. Osassa toiminnalla, erityisesti nuorisovaltuustotoiminnalla, on jo selkeä ja rakenne ja perinteet, osassa nuoria kuullaan satunnaisesti ja osassa ei nuoria kuulla lainkaan.

Sote-uudistuksessa maakunnalliset nuorisovaltuustot tulevat hyvinvointialueiden lainsäädännön alle. Laki hyvinvointialueista -luonnoksen pykälän 32 Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet mukaan ”aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä”. (jatkoksa vaikuttajaryhmästä käytetään tässä lyhennettä manuva).

Manuvan lisäksi nuorilla tulee olla laajemminkin mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (mm. mm. perustuslaki 6 §, nuorisolaki 24 §, Lasten oikeudet, artikla 12). Nämä koskevat myös maakuntatason päätöksentekoa ja palvelutuotantoa.

Nuorten osallistaminen voidaan toteuttaa laadukkaasti ja jouhevasti niin, että se vastaa sekä nuorten, maakuntien ja hyvinvointialueiden tarpeisiin. Toiminnassa on syytä huomioida seuraavat asiat:

1. Nuoret otetaan laajasti mukaan sekä päätöksentekoon että palveluiden kehittämiseen

Nuorten osallistaminen on kaikkien osapuolten etu. Maakunnallisen vaikuttajaryhmän toiminta on systemaattisin ja näkyvin osa (kohta 2), mutta on varmistettava, että nuoret pääsevät mukaan myös laajemmin (kohta 3). Eri elämäntilanteissa olevien nuorten ääni tulee saada laajasti esiin niin palveluiden kehittämisessä kuin päätöksenteossa. Mitä useampi nuori saadaan mukaan vaikuttamaan, sitä laajemmin nuoret kokevat osallisuutta ja sitoutuvat ympäristöönsä, jolloin esimerkiksi palveluiden vaikuttavuus sekä nuoren ja yhteiskunnan hyvinvointi lisääntyy.

Nuorten näkökulmat on tärkeä ottaa mukaan paitsi nuorten tulevaisuuden näkökulmasta, myös tämän hetken nuoren kansalaisen näkökulmasta. Nuoret kannattaa ja pitää ottaa mukaan myös mm. ennaltaehkäisevän hyte -toiminnan suunnitteluun, sote- ja muiden palvelujen kehittämiseen ja päätöksentekoon.

2. Maakunnallisen nuorten vaikuttajaryhmän toiminta

Hyvinvointialuelain mukaan ”vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella. Nuorten maakunnallisen vaikuttajaryhmän tehtävänä on huolehtia tästä lasten ja nuorten osalta.”

Nuorille tulee antaa mahdollisuus tehdä aloitteita sekä osallistua puhe- ja läsnäolo-oikeudella hyvinvointialueen toimielimiin ja erilaisiin työryhmiin, joihin nuoret itse haluavat osallistua. Kaikista merkittävintä on kuulla nuoria jo valmisteluvaiheessa, nuorille luontaisella tavalla.

Osassa maakuntia nuorten osallistuminen yhteiseen maakunnalliseen valmisteluun ja päätöksentekoon on jo hyvällä mallilla. Tätä ei saa uudistuksen myötä hukata. Hyvinvointialueille tulee antaa riittävästi joustoa ja vapauksia ottaa huomioon alueelliset erilaisuudet liittyen manuvien organisoitumiseen. Vaikka uusi manuvan ylläpitäjä, tuleva hyvinvointialue ei ole monialainen organisaatio, manuvien toimintaa ei ole syytä rajoittaa pelkästään hyvinvoinnin toimialalle. Nuorten äänen tulee kuulua kaikilla maakunnallisen valmistelun ja päätöksenteon alueilla, ja manujen toimintakenttä tulee säilyä monialaisena. Sote-valmistelua ja hyvinvointialueita rakentavien tahojen ja maakunnan liittojen tulee tehdä tiivistä yhteistyötä, jolla ylläpitäjän vaihdokset maakuntien liitoilta uusille hyvinvointialueille saadaan tapahtumaan saumattomasti ja jotta nuoret pääsevät jatkossakin vaikuttamaan monipuolisesti maakuntien asioihin. Kun manuvan toimintamallia ja rakennetta luodaan monialaiseksi, kannattaa tarkemmin miettiä, olisiko sillä jaostoja, toimikuntia tai muita ryhmiä.

Kuntien nuorisovaltuustot ovat lakisääteisiä ja jo lainsäädännön perusteella maakunnallisen ja kunnallisen nuorisovaltuuston kytkentä on vahva. Yhteistyö näiden kesken tulee saada systemaattiseksi ja sujuvaksi.

Nuorisovaltuustoa koottaessa kuntien nuorisovaltuustojen edustajien lisäksi on syytä varmistaa riittävästi myös avoimia, haettavaksi julistettuja paikkoja muille nuorille ja nuorten toimijatahoille. Manuvan työn tukena/rinnalla on hyvä tunnistaa ja osallistaa myös muita nuorten vaikuttajaryhmiä, kuntien nuorisovaltuustojen lisäksi esimerkiksi oppilaskunnat, opiskelijakunnat, Lasten Parlamentit, eri tahojen kuten järjestöjen, seurakuntien, nuorisotilojen omat vaikuttajaryhmät.

3. Kaikkien nuorten ja eri elämäntilanteissa olevien nuorten kuuleminen

Eri elämäntilanteissa olevien nuorten ääni tulee saada laajasti esiin, mikä on erityisen tärkeää palveluiden kehittämisessä, mutta myös päätöksenteossa. On myös varmistettava, että nuorten ääni ei kuulu vain enemmistöjen näkökulmasta, vaan eri taustoista tuleville ja eri ikäisille nuorille tarjotaan tilaisuuksia vaikuttaa yhdenvertaisesti arkeensa ja tulevaisuuteen eri tasoilla.

Osallistamisessa laaja yhteistyö eri tahojen kanssa on tarpeen, sillä yhteistyöllä saadaan vaikuttavuutta eniten. Nuoria voi osallistaa monella tapaa ja ne kaikki ovat yhtä arvokkaita. Hyviä tapoja ovat mm. keskustelu- ja kuulemistilaisuudet eri kokoonpanoilla ja teemoilla, nuorisoforumit, maakunnallinen Lasten Parlamentti ja Vaikuta!-teemapäivät, raadit, kyselyt eri kanavia pitkin, erilaiset digitaaliset alustat, kirjoituskampanjat, videoiden teko ja asiakaspalautteiden kokoaminen eri muodoissa.

Missä tahansa nuori tarvitsee palvelua/tukea, se on osa hänen vaikuttamisensa kanavaa ja mahdollisuutta vaikuttaa. Jokaisen pitää tuntea vastuunsa nuorten osallistamisesta.

4. Nuorten kanssa työskentely

Laajasti nuorille aidon osallisuuden kokemusten syntyminen edellyttää monipuolista ja pitkäjänteistä työtä. Nuorten kanssa työskentely vaatii aikaa ja nuorilähtöistä työtettä. Kun nuorilla ei ole tietoja ja kokemusta vaikuttamisesta, asioista ja verkostoista, nuorten tukemisen, perehdyttämisen ja ohjauksen merkitys pitää tunnistaa ja näihin panostaa.

Hyvään osallisuuteen tarvitaan nuorten ja aikuisten aitoa vuoropuhelua ja keskinäistä oppimista. Myös aikuiset oppivat paljon nuorilta.

5. Resurssointi

Lakiluonnoksen mukaisesti “aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä”. Manuva-ryhmän toiminta on täysin erilaista kuin laissa mainittujen muiden vaikuttamisryhmien toiminta. Nuoret ovat vasta vaikuttamisen alkutaipaleella ja he tarvitsevat paljon perehdytystä ja tukea vaikuttamiseen ja työskentelyyn. Manuvan toiminnan tukena pitää olla aikuinen, jolla on osaamista ja aikaa toimia nuorten ohjaajana ja jolla on myös kontaktit valmisteluun ja päätöksentekoon.

Lisäksi resursseja varattaessa on syytä huomioida manuvan toiminnasta syntyvät muut kulut (kokoustilat, kokoustarjoilut, matkakulut ja kokouspalkkiot sekä ryhmäytysleiri ym.) sekä myös muiden nuorten osallistamisesta aiheutuva työpanos ja toimintakulut (kohta 3).

Lisätietoja www.nuortenmaakunta.fi

**NUORTEN
SUOMI**